

AB ve Türkiye’de Genç Nüfusun Girişimcilik Faaliyetlerinin Karşılaştırılması ve Türkiye’de Genç Girişimciliğin AB’ne Entegrasyonuna Yönelik Bir Öneri

Entrepreneurial Activity Comparison of Young Population in EU and Turkey and a Proposal for the Youth Entrepreneurship in Turkey to Integration of EU

Yrd. Doç. Dr. Kıymet YAVUZASLAN¹

Lütfi ÖZKAL²

Özet

AB üyesi ülkelerin kalkınmışlık düzeyleri arasında farklılıkların olmaması için AB müktesebatında yer alan pek çok faaliyet konusu bulunmaktadır. Özellikle AB üyesi ülkelerin kalkınmasını sağlamayı hedefleyen, AB kurumları nezdinde üye ülkelerin kullanımına sunulan pek çok destek fonu bulunmaktadır. Avrupa Birliği İşletmelerin ve KOBİ’lerin Rekabet Edebilirliği Programının (EU Programme for the Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises-COSME) destek fonunun Türkiye’deki ulusal koordinasyonundan sorumlu kurum olarak Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) yetkilendirilmiş olup, ulusal katkı payının ödenmesi ve programın izleme ve değerlendirmesinden sorumludur. AB üyesi olan ülkelerde etkin olarak kullanılan bu fonların bütçeleri oldukça yüksektir. Türkiye’nin de bu fonları kullanabilme olanağı varken, beklenen düzeyde faydalanamamasının sebeplerinin araştırılması gerekmektedir.

Girişimcilik konusunda ulusal düzeyde pek çok desteğin gündemde olduğu günümüzde özellikle gençlerin girişimciliğe teşviki konusunda çok önemli gelişmeler kaydedilmeye başlamıştır. Gençler arasında çok fazla dikkat çeken girişimcilik kavramına gençlerin ilgi duydukları bilinse de, bu ilgiyi girişimcilikle sonuçlandırma eğilimi hem ülkemiz hem de geleceğimiz açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı özellikle genç girişimciliğin teşviki ve geliştirilmesi konusunda uygulanmakta olan politikaların AB - Türkiye karşılaştırması yapılarak Türkiye’nin geliştirebileceği alanların tespiti ve girişimciliği arttıracak yeni bir öneri ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Gençler, AB, Türkiye, Girişimcilik Destekleri

Jel Kodları: L26; N14; N84; J62

---

¹ Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın İktisat Fakültesi, AB İlişkileri Bölümü, E-Mail: kiymet.yavuzaslan@adu.edu.tr

² Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli Ticaret Odası, E-Mail: lutfi@naztic.org.tr

Abstract

Many activities are located in the EU acquis for the lack of difference between the level of development of the EU member states. Especially there are a lot of funding made available to member states of the EU institutions, aimed at ensuring the development of the EU member states. EU Programme for the Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises (COSME) as the agency responsible for funding the national coordination in Turkey Small and Medium Enterprises Development and Support Administration (KOSGEB) is authorized, it is responsible for the payment of national contributions and program monitoring and evaluation. The high budgets of these funds are used effectively by EU member states. The reason must be researched; while Turkey has the opportunity to use these funds is less than expected. Nowadays a lot of support at the national level on the agenda especially the promotion of youth entrepreneurship is very important developments began to be recorded in terms of entrepreneurship. Although it is known that young people are interested in the concept of entrepreneurship, this interest has to be end up with entrepreneurship is important for our country as well as our future. The purpose of this study the comparison of the EU and Turkey policies being implemented in particular promote and develop of young entrepreneurship and detect the ability of Turkey to improve entrepreneurship areas and put forward a new proposal.

Key Words: Entrepreneurship, Youths, EU, Turkey, Entrepreneurship Supports

Jel Codes: L26; N14; N84; J62

Giriş

Girişimcilik tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de son derece popüler ve ilgi çekici bir kavramdır. Özellikle içerisinde barındırdığı risk ve bununla doğru orantılı olarak oluşan yüksek kazanç, girişimciliği her daim cazip halde tutmaktadır. Girişimciliğin ürettiği katma değer ve istihdam gibi olumlu etkiler göz önünde bulundurulduğunda ülke ekonomilerine sağladığı olumlu katkı da girişimciliğin önemini artırmaktadır. Özellikle yüksek gelir beklentisi içerisinde bulunan genç nüfusta girişimcilik eğilimi daha fazla gözlemlense de sermaye gereksinimi, risk, aile yönlendirmesi, yanlış iş fikri gibi etkenler gençlerin girişimci olmasını engellemektedir. Ülkemizde özellikle gençler arasında çok fazla dikkat çeken girişimcilik kavramına gençlerin ilgi duydukları bilinse de, bu ilgiyi girişimcilikle sonuçlandırma eğilimi hem ülkemiz hem de geleceğimiz açısından önem arz etmektedir. TÜİK tarafından 2014 yılında yayınlanan verilere göre ülkemiz genç nüfus sıralamasında AB ülkeleri arasında birinci sıraya sahip ülke konumundadır (TÜİK, 2014). Bu durum her ne kadar ülkemiz için bir avantaj olsa da gençlerin gelecek kaygısı açısından büyük bir sorunu da barındırmaktadır. Aynı çalışmada gençlerin gelecekte umudunun azalması, gelecek kaygısı taşımaları risk almalarını zorlaştırmaktadır. Ülkemizdeki gençlerin AB ülkelerindeki gençler ile girişimciliğe olan ilgisinin karşılaştırılması, ülkemizin gelecekte genç nüfusun

ekonomiye sağlayacağı katkıya da ışık tutacaktır. Çalışmada girişimcilik desteklerinin yıllara göre değişimlerinden de bahsedilecek ve bu desteklerin girişimciliğe olan ilgisi üzerindeki etkilerinden bahsedilecektir.

1. Literatür Taraması

Literatürde girişimcilik kavramı konusunda pek çok tanım olduğu görülmektedir. Girişimcilik, net bir ifade ile tanımlanamasa da pek çok ifadeyi içerisinde barındıran bir kavramdır. Genel olarak girişimcilik, işletmenin kurulması ile başlayıp kendi kendini idame ettirebildiği aşamaya geldiğinde ya da başarısız olduğunda ise sona eren bir zaman aralığını ifade eder. Bu zaman aralığı içerisinde, bireysel ya da takım olarak, fırsatları teşhis edip, bunun için gereken kaynakları toparlayıp örgütü kuran ve idame ettirme aşamasına getiren kişiler girişimci olarak tanımlanabilir (Tanrısever, 2004: 5).

Dünya’da ilk defa Joseph Schumpeter ile ekonomi teorisindeki temelleri atılan ve ilgileri üzerine çeken girişimcilik kavramı ülkemizde de tanım olarak oldukça üzerinde tartışılan bir kelimedir. TÜSİAD’ın 2002 yılında yayınlanan raporunda girişimcilik girişimcilerin risk alma, fırsatları kovalama, hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerinin tümü olarak tanımlanmıştır (TÜSİAD, 2002). Tanıma baktığımızda girişimciliğin içerisinde risk, fırsat kovalama kavramlarının yanı sıra “hayata geçirme” kavramı önemli bir olgu olarak karşımıza çıkar. Bir iş fikrinin bir girişim olarak algılanması için hayata geçirilmiş olması şarttır. Girişimcilik içerisinde barındırdığı “risk” ve buna bağlı olarak “yüksek kazanç” sebebiyle insanlar tarafından her daim ilgi odağı olmuştur (Eser ve Yıldız, 2015: 95).

2. Türkiye’de Girişimcilik

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye’de uygulanan girişimcilik destekleri incelenmiş olup, Türkiye’de girişimciliğin gelişimi rakamlar üzerinden analiz edilecektir.

2.1 Türkiye’de Girişimcilik Teşvik Sistemi

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), Avrupa Birliği İşletmelerin ve KOBİ’lerin Rekabet Edebilirliği Programının (EU Programme for the Compettiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises-COSME) destek fonunun Türkiye’deki ulusal koordinasyonundan sorumlu kurum olarak yetkilendirilmiştir. KOSGEB, ulusal katkı payının ödenmesi ve programın izleme ve değerlendirmesinden sorumludur.

Özellikle genç girişimler tarafından günümüzde oldukça popüler olan KOSGEB desteği hem işletmesini yeni açacak işletmeler için hem de mevcut işletmeler için fon sağlamaktadır. İşletmelerini yeni açacak olan işletmelere “Yeni Girişimci Desteği”, mevcut işletmelere de “Genel Destek Programı” kapsamında destek sunmaktadır (KOSGEB, 2016).

Türkiye’de KOSGEB dışında da girişimcilere çeşitli kurumlardan kuruluş aşamasında ve kurulduktan sonra destekler sağlanmaktadır. Başlıca destek sağlayan kurumlar ve sağladıkları destekler aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

a) TÜBİTAK: İşletmelerin teknoloji yatırımlarına destek veren bir kurumdur. www.tubitak.gov.tr adresinden ulusal ve uluslararası desteklerini yayınlamaktadır. Destek kabullerini de yine internet üzerinden yapmaktadır (TÜBİTAK, 2016a).

b) Kalkınma Ajansı Destekleri: Bölgelerde kurulmuş olan ve bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda hem özel teşebbüslere hem de kamu kurumlarına destek sağlayan kalkınma bakanlığına bağlı oluşumlardır. Amaçları bölgesel kalkınmayı desteklemek, bölgesel ihtiyaçları belirlemek ve bu doğrultuda destekler sağlamaktır. Açık olan destekler, desteklerin amaç ve kapsamı kalkınma ajanslarının kendi web sitesinden takip edilebilir. Müracaatlar internet üzerinden yapılmaktadır (GEKA, 2016).

Desteklerin kullanımı ile ilgili detaylı bilgiler kurumların web sitelerinde yer almaktadır.

2.2. Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi

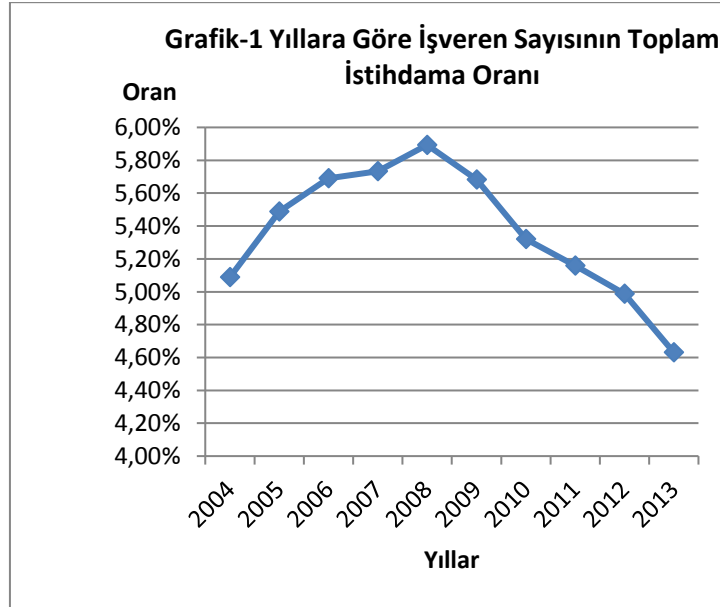
Türkiye’de yıllara sair girişimcilik ilgisi sürekli artış gösterse de, bu artış ilgi düzeyinden ileri geçememektedir. Özellikle genç nüfusun yüksek gelir beklentisi girişimciliğe ilgisini ve merakını artırsa da, girişimcilik için gereksinim duyulan sermaye ihtiyacı ve risk, gençlerin girişimci olmasını engellemektedir (Köksal ve Penez, 2015: 163). Yine maaş düzeylerindeki artışlar, risksiz bir kazanç olan maaşlı çalışmayı artırmaktadır. Kamuya alınan personel sayısındaki artışlar ve kamu çalışanlarının ücret düzeyindeki artışlar da göz önünde bulundurulduğunda gençlerin daha risksiz kazanç şekli olan maaşlı çalışan olma eğilimine girdikleri de gözlemlenebilir. Tablo 1’de yıllar içerisinde Türkiye’deki çalışan nüfus ve işveren sayıları karşılaştırmalı olarak göstermektedir. Bu tablodan yola çıkarsak son on yıl içerisinde işveren sayısı bir miktar artmış ve daha sonra azalma eğilimi göstermiştir. 15.06.2010 tarih ve 27612 sayılı resmi gazetede yayınlanan girişimcilik destek programı ile yeni açılacak olan işletmelere verilmesi planlanan 27.000 TL hibe ve 70.000 TL faizsiz kredi desteği de kısa vadede girişimciliğin azalmasını önleyememiştir (KOSGEB: 2016).

Tablo 1: İşveren Sayısının Toplam Çalışabilir Nüfus İle Karşılaştırması

Yıllar	Toplam Çalışabilir Nüfus (1.000 Kişi)	Çalışan Nüfus İçerisindeki Toplam İşveren Sayısı (1.000 Kişi)	İşveren Sayısının Toplam Çalışabilir Nüfusa Oranı
2004	19.632	999	5,09%
2005	20.066	1.101	5,49%
2006	20.423	1.162	5,69%
2007	20.738	1.189	5,73%
2008	21.194	1.249	5,89%
2009	21.277	1.209	5,68%
2010	22.594	1.202	5,32%
2011	24.110	1.244	5,16%
2012	24.821	1.238	4,99%
2013	25.524	1.182	4,63%

Kaynak: TÜİK, 2014.

Grafik 1’de işveren oranının yıllara göre değişimi gösterilmiştir. Grafikten de gözlemlenebileceği gibi 2008 yılına kadar artan işveren oranı, daha sonra keskin bir azalma eğilimi göstermiş ve 2013 yılına kadar bu eğilim devam etmiştir.

Kaynak: TÜİK, 2014.

Tablo-2’de son 10 yılın kurulan ve kapanan işletme rakamları karşılaştırmalı ve oransal olarak gösterilmiştir. Tablodaki rakamlardan da görüleceği üzere 2010 yılında yayınlanan ve yürürlüğe giren girişimcilik desteklerinden sonra da işletmelerin kuruluş rakamlarındaki dalgalanma değişmemiş ve her sene kapanan işletme oranı, o sene içerisinde kurulan işletme oranından fazla olmuştur. Sanılanın aksine Türkiye’de son on yılda kurulan ve kapanan işletme sayıları arasında ciddi bir olumsuz fark bulunmaktadır. 2010 yılında yayınlanan ve uygulamaya başlanan KOSGEB uygulamalı girişimcilik eğitimlerinde yeni açılan işletmelerin ilk yıllarında işletmelere destek sağlamak ve girişimleri uzun ömürlü yapmak hedeflenmiştir.

Tablo 2: Kurulan, Kapanan Şirket İstatistikleri

YILLAR	KURULAN				KAPANAN			
	ŞİRKET	BİR ÖNCEKİ YILA GÖRE ARTIŞ ORANI	GER. KİŞİ TIC. İŞL.	BİR ÖNCEKİ YILA GÖRE ARTIŞ ORANI	ŞİRKET	KAPANMA ORANI	GER. KİŞİ TIC. İŞL.	KAPANMA ORANI
2004	36,647		40,540		7,301	19.92%	17,221	42.48%
2005	45,736	24.80%	48,657	20.02%	8,488	18.56%	17,556	36.08%
2006	50,953	11.41%	52,523	7.95%	9,093	17.85%	23,342	44.44%
2007	54,049	6.08%	48,673	-7.33%	9,636	17.83%	23,595	48.48%
2008	47,999	-11.19%	46,401	-4.67%	9,346	19.47%	(1) 37343	80.48%
2009	43,239	-9.92%	44,375	-4.37%	10,402	24.06%	32,292	72.77%
2010	50,423	16.61%	50,943	14.80%	11,400	22.61%	29,921	58.73%
2011	53,409	5.92%	60,430	18.62%	13,095	24.52%	41,130	68.06%
2012	38,887	-27.19%	67,455	11.63%	14,168	36.43%	31,915	47.31%
2013	49,028	26.08%	58,987	-12.55%	15,538	31.69%	19,873	33.69%

(1) Re’sen kapanan 11 529 işyerlerini de kapsar.

Kaynak: TÜİK, 2016 ve TOBB, 2016

AB tarafından yürütülen teşvik sistemlerine bakıldığında özellikle gençlerin girişimciliğe olan ilgisini artırıcı politikalar izlediğini söylemek mümkündür. Girişimcilik desteklerindeki artış ve bu desteklerle ilgili tanıtımın yaygınlaşması, gençleri “girişimci” olmaya özendirilmektedir. 2010 yılında ilk yayınlanan KOSGEB yeni girişimcilik destek programı kapsamında toplamda 27.000 TL hibe destek verilmekteyken 17/09/2015 tarihinde destek tutarı 30.000 TL’den 50.000 TL’ye yükseltilmiştir. (KOSGEB: 2016) Girişimciliğin gençler arasında yaygınlaştırılması için 29.01.2016 tarihli 29620 sayılı resmi gazete ile 6663 sayılı gelir vergisi

kanununda bir takım değişiklikler yapılmıştır. (Resmi Gazete, 2016) Yapılan değişiklik ile ticari, zirai ve mesleki faaliyeti nedeni ile ilk defa gelir vergisi mükellefi olan 29 yaş altı gençlerde 3 vergilendirme dönemi boyunca 75.000 TL'ye kadar elde edecekleri kazançlardan gelir vergisi alınmaması karara bağlanmıştır. Bu karar ile genç nüfusun girişimciliğe olan ilgisinin artması ve gençlerin girişimci olması hedeflenmiştir. Nazilli Ticaret Odası'ndan alınan verilerde de 2015 yılında toplam 1.250 kişi ile girişimcilik destek programı kapsamında görüşülmüş, 248 girişimci adayı girişimcilik kurslarına katılmak istemiş ve 200 kişi girişimcilik kurslarına katılarak KOSGEB uygulamalı girişimcilik sertifikası almaya hak kazanmıştır. 2016 yılında ise yılın ilk 3 ayında görüşülen kişi sayısı 1.400'ü aşmış, yılın ilk yarısında 300 kişi sertifikalandırılarak destek almaya hak kazandırılacak şekilde girişimcilik kursları düzenlenmiştir. Nazilli Ticaret Odasından alınan verilerden, girişimciliğin yaygınlaştırılması için yapılan çalışmaların “girişimcilik eğilimi”ne olumlu katkılar sağladığı gözlemlenebilir. Tablo 3'te de görülebileceği gibi bu eğilime rağmen gençler girişimci olmaktan ziyade maaşlı çalışmayı seçmişler ve gençlerin girişimci olma sayısında azalma meydana gelmiştir.

Tablo 3: Son 10 Yılda 30 Yaş Altı Maaşlı Çalışan ve İşveren Sayıları Karşılaştırması

Yıllar	Maaşlı Çalışan Sayısı (Bin)	Bir Önceki Yıl Artış Oranı	İşveren Sayısı (Bin)	Bir Önceki Yıl Artış Oranı	Toplam Çalışan Sayısı (Bin)	Bir Önceki Yıl Artış Oranı
2004	3.561		137		19.632	
2005	4.082	14,63%	155	13,14%	20.066	2,21%
2006	4.335	6,20%	146	-5,81%	20.423	1,78%
2007	4.525	4,38%	165	13,01%	20.738	1,54%
2008	4.604	1,75%	189	14,55%	21.194	2,20%
2009	4.840	5,13%	161	-14,81%	21.277	0,39%
2010	5.095	5,27%	154	-4,35%	22.594	6,19%
2011	5.449	6,95%	148	-3,90%	24.120	6,75%
2012	5.546	1,78%	141	-4,73%	24.821	2,91%
2013	5.663	2,11%	134	-4,96%	25.524	2,83%

Kaynak: TÜİK, 2016

Rakamlardan ve oranlardan da gözlemlenebileceği gibi son 10 yılda maaşlı çalışan sayısı, bir önceki yıla göre sürekli artarken işveren sayısında hem oransal, hem de rakamsal olarak azalmalar meydana gelmiştir. 2010 yılından sonraki yeni girişimci desteği de azalmayı önleyememiştir. Ücretli çalışma oranındaki artışı tetikleyen en önemli iki faktör devlet memuru alımlarında yapılan artış ve ücretlere yapılan zamlar olarak değerlendirilebilir. Bu faktörler gençlerin risk alma ve girişimci olma eğilimini azaltırken onları daha kolay ve risksiz kazanç yolu olan maaşlı çalışmaya yönlendirmektedir.

Tablo 4: Yıllara Göre Memur Sayılarındaki Artış

YILLAR	KAMUDA ÇALIŞAN TOPLAM PERSONEL SAYISI	ARTIŞ (KİŞİ)	Bir Önceki Yıla Göre Artış Oranı
2010	2.113.378		
2011	2.223.119	109.741	5,19%
2012	2.488.518	265.399	11,94%
2013	2.565.108	76.590	3,08%
2014	2.722.123	157.015	6,12%
2015	2.813.090	90.967	3,34%

Kaynak: DPB, 2016

3. AB ve Girişimcilik

AB bütünleşmesi esnasında ekonomide meydana gelen düzelme süreci ile birlikte özellikle temel bilimler ve mühendislik alanlarına yapılan katkı artmış, eğitim harcamaları da bu alanlarda artırılmıştır. Avrupa topluluğu programlarındaki amaçları; AB üyeleri ile işbirliği, eğitim ve öğretim kalitesinin dünya çapına yükseltilmesi, yenilik ve girişimcilik anlayışının desteklenmesi, topluluk politika ve araçlarının uygulanmasına alışmak şeklinde başlıklara ayırdığı görülmektedir.

3.1. Avrupa Birliği'nde Girişimciliğin Gelişimi

AB üyesi ülkelerin her birinde farklı seviyelerde girişimcilik eğilimi olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin; Almanya'da 25 yetişkinden biri iş kurmaya teşebbüs ederken bu oran İspanya'da 30'da bir İrlanda'da 100 kişide bir şeklindedir. (Becerren ve Kasalak, 2010:51). Bu yüzden AB'nin Girişimciliği teşvik politikası üye devletlerin bireysel olarak izlediği politikalara bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır ve tamamlayıcı bir işlev olarak görmektedir. 2010 yılına kadar AB'de KOBİ ve sanayi politikası ayrı alanlar olarak görülmüş ancak 2010 yılında yayınlanan Lizbon Stratejisi'nden sonra Avrupa Komisyonu'nun yeniden yapılandırılmasıyla KOBİ ve sanayi alanlardan sorumlu iki birim Girişimcilik Genel Müdürlüğü adı altında birleştirilmiştir. AB zamanla fark etmiştir ki ekonomi içerisinde KOBİ'ler önemli bir yapı taşıdır ve bu konuda AB'nin tamamını kapsayacak politikaları belirlemek gerekmektedir. Bu bağlamda, AB'nin KOBİ'lere yönelik işletme politikası 80'li yıllarda şekillenmeye başlamış ve daha ilk öğretim seviyesinde girişimcilik eğitimlerinin verilmeye başladığı görülmektedir (Çetinkaya vd., 2012: 238).

AB'nin KOBİ politikası Küçük İşletmeler ve Küçük Sanayi Yılı olan 1983 yılında KOBİ'ler için ilk eylem planının kabul edilmesiyle ortaya çıkmıştır. KOBİ'lere yönelik ikinci program ise 1987 yılında düzenlenmiştir. 1989 yılında Komisyon bünyesinde işletme politikasından sorumlu yeni bir Genel Müdürlük kurulmuştur. 1994 yılında, 1993 yılında çıkarılan "Beyaz Kitap "ta (AB Bakanlığı Ulusal Ajansı, 2016a: 20) belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla Komisyon, KOBİ'ler ve küçük sanayi için bir çalışma programı kabul etmiştir. Bu çalışma programı üye ve aday ülkelerin faaliyette bulunacağı 10 anahtar alanı kapsamaktadır (AB Bakanlığı, 2016):

- Girişimcilik için eğitim ve öğretim,
- Hızlı ve ucuz iş kurma,
- Daha iyi mevzuat ve düzenlemeler,
- Becerilerin geliştirilmesi (availability of skills),
- On-line sistemlerine girişlerin iyileştirilmesi,
- İç pazarın imkanlarından daha fazla yararlanılması,
- Vergilendirme ve finansal konularda iş ortamının iyileştirilmesi,
- KOBİ'lerin teknoloji kapasitelerinin desteklenmesi,
- Başarılı e-iş modellerinin uygulanmasını teşvik etmek ve küçük işletmelere en üst kalitede iş destek hizmeti sağlamak,
- AB ve ulusal seviyede KOBİ'lerin daha etkin ve daha güçlü temsil edilmesi.

3.2. Avrupa Birliği Seviyesinde Girişimcilere Yönelik Teşvik ve Destekler

Girişimcilik ve KOBİ iç içe geçmiş kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. KOBİ'lerin istihdam yaratma yeteneği ve iş dünyasında yeni fikirlerin gelişip serpilmesine olanak sağlamaları gerçeğinden yola çıkan politika belirleyiciler, küçük işletmeler ve girişimcilik için mümkün olan en uygun iş ortamının yaratılması yönünde çabalarını artırmaktadır. KOBİ'ler Avrupa ekonomisinde merkezi bir rol oynamaktadır. Söz konusu işletmeler, yenilik ve istihdam için önemli bir kaynak durumundadırlar. AB ekonomisinin %90'ından fazlasını KOBİ'ler oluşturmaktadır (Doğan, 2010:77). AB'nin, KOBİ'lere atfettiği ilgiyi "Küçük İşletmeler Yasası" ile daha iyi anlamak mümkündür. Nitekim bu yasanın hayat

bulması için AB tarafından eylem planı da hazırlanmıştır. “Küçük İşletmeler Yasası” dört öncelik üzerine inşa edilmiştir. Bunlar (Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, 2014: 26):

- Finansman erişim imkanlarının artırılması,
- Girişimciliğin teşvik edilmesi,
- Uluslararasılaşma
- Bürokrasinin azaltılmasıdır.

Bu öncelikler ortaya konularak ce bu önceliklere uygun bir eylem planı hazırlanarak hem bireylerin kendi işlerini kurmalarının önü açılmak istenmekte hem de KOBİ’lerin rekabetçiliği artırılarak gelişmeleri hedeflenmektedir (Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, 2014: 26).

Avrupa Komisyonu, KOBİ’lerin büyümesi için uygun ortamlar yaratmak AB politikalarının neredeyse tamamında gözetilen bir husus olmuştur. Nitekim 25 Haziran 2008 tarihi itibarıyla AB, Avrupa Küçük İşletmeler Yasası’nı yürürlüğe koymuştur. AB üyesi ülkelerdeki nüfusun girişimcilik zihniyetlerine ilişkin yapılan anketlerde (KOSGEBb, 2008);

- ABD’deki %61’e karşılık Avrupalıların %45’inin kendi işine sahip olmayı tercih etmekte olduğu,
- Bunun uzun yıllardır değişmediği,
- Avrupalıların, kendi işine sahip olmanın daha cazip bir kariyer seçeneği olduğuna ilişkin farkındalıklarının oluşturulmasına ve bu hırslarını başarılı teşebbüslere dönüştürmek için gerekli becerilerin sağlanmasına ihtiyaçları olduğu görülmüştür.

Oluşumu itibarıyla AB için en önemli hususlardan birisi de üye ülkeler arasında kalkınmışlık farklarının en aza indirilmesi bulunmaktadır. AB kuruluşundan itibaren, üye ülkeler arasında ve üye ülkelerin bölgeleri arasında ekonomik ve sosyal gelişmişlik farklarını azaltmaya yönelik olarak tedbirler almış ve bu amaçla harcamalar yapmıştır (Mair, 1999: 33) ve 7 yıllık bütçe dönemlerinde de bu kapsamda AB mali desteklerini oluşturmaya devam etmektedir. AB düzeyinde uygulanan her politikanın bir KOBİ boyutu bulunmaktadır. KOBİ’lerin özel ihtiyaçları ve sorunlarına yönelik çalışmalar birçok birlik politikası ve programında yer almaktadır. Yapısal Fonlardan KOBİ hedefli projeler için 2000-2006 döneminde 16 milyar Euro harcanması öngörülmüştür. Buna ilave olarak ülke fonlarından önemli bir bölüm de KOBİ’lere aktarılmaktadır. KOBİ’ler ayrıca araştırma-geliştirmeye yönelik Altıncı Çerçeve Programı’nın da ana hedeflerindedir. 2000-2006 döneminde 2,2 milyar Euro KOBİ’lerin araştırma ve yenilikçi çalışmalarına ayrılmıştır (ec.europa, 2016).

2014 yılına kadar geçen sürede bu mali destekler, “çerçeve programı” olarak adlandırılmaktaydı. 2014-2020 yılını kapsayan dönem için AB, 2020 yılına yönelik stratejisini de ifade edecek şekilde EU2020 adını vererek fon desteklerini bir paket olarak tüm AB üyesi ülkelere sunmuştur (TÜBİTAKb, 2016).

EU2020 ana politikaları, AB ülkelerinde ekonomik faaliyette bulunan işletmelerin %90’ından fazlasını temsil eden KOBİ’lere özel önem atfetmektir. Bu kapsamında AB, hibe projeleri

aracılığıyla bölgesel kalkınmaya mali destek yaratıp az gelişmiş-gelişmiş bölgelerarası farklılıkları gidermeye yardımcı olmayı hedeflemektedir. AB’de bu hibe projelerinde özel bir yer verdiği görülmektedir. Buradaki en önemli amaç ise yeni fikirlere ve girişimcilere hayallerini gerçekleştirme imkanı sağlamaktır (Doğan, 2010: 78).

Tüm bu hususlar dikkate alındığında AB seviyesinde temel iki destek programı yürürlüğe konulmuştur. Bunlardan ilki daha önce de bahsi geçen COSME programı, diğeri ise KOBİ’lerin yenilikçilik ve Ar-Ge kapasitelerinin artırılmasına yönelik HORIZON 2020 programıdır.

3.2.1. COSME (İşletmelerin ve KOBİ’lerin Rekabet Edebilirliği) Programı

2014-2020 yıllarını kapsayan bir AB destek programıdır. Temel amacı işletmelerin rekabet edebilirliğinin artırılması olan bu programın 2,4 milyar Euro’luk bir bütçesi bulunmaktadır. Hedef kitlesi KOBİ’ler, işletmeleri destekleyen örgütler (odalar vb.), girişimciler, bölgesel ve ulusal idarelerdir. AB üyesi ülkeler ve AB’ye aday ülkelerde uygulanmakta COSME destek programının dört hedefi vardır. Bu hedefler (Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, 2014: 26):

- KOBİ’lerin finansman erişimlerinin kolaylaştırılması,
- Turizm sektöründeki işletmeler de dahil olmak üzere rekabet edilebilirlik ve sürdürülebilirlik için çerçeve koşullarının iyileştirilmesi,
- Girişimciliğin teşviki,
- Birlik içi ve uluslararası piyasalara erişimin kolaylaştırılmasıdır.

3.2.2. HORIZON2020

8. bütçe döneminde AB’nin Çerçeve programlarının 8.’sinin yerine EU2020 hedeflerine vurgu yapmak amacıyla HORIZON2020 programı adı ile destek programlarını açıkladığı görülmektedir. AR-GE faaliyetlerine yönelik en büyük sivil araştırma programı olan HORIZON2020 çok yıllı-merkezi finansman ile bütçelerin dağıtıldığı bir proje destek programıdır. Yaklaşık 79 milyar Euro bütçeyle AB üyesi ülkeler ile Türkiye gibi aday ülkelerin proje başvuruları değerlendirilmekte ve her yıl düzenli olarak yeni çağrılar yayınlanmaktadır.

Tablo 5: AB Çerçeve Programları

PROGRAM	6. ÇERÇEVE PROGRAMI (2002 - 2006)	7. ÇERÇEVE PROGRAMI (2007 - 2013)	H2020 2014 - 2020
DESTEK MİKTARI	17,5 Milyar Euro	52,3 Milyar Euro	79 Milyar Euro
FONLANAN PROJE	382	1019	Devam Ediyor

Kaynak: (TÜBİTAKb, 2016)

3.2.3. Avrupa Birliği'nde Uygulanan Girişimcilik Mesleki Eğitim Programları

Bilgi ekonomisinin küreselleşmeyle birleşimi ÷lke ekonomilerinin hızla değişen rekabete ayak uydurmak için tam bir altyapıya ihtiyacını ortaya çıkartmaktadır. Bu nedenle günümüzde 4. Sanayi devrimi olarak da adlandırılan bu yeni dönemde bilgi teknolojilerinin gerektirdiği becerilere sahip kalifiye işgücü oluşturulmasında eğitim ve staj özel önem taşımaktadır.

Oldukça yüksek bütçelerle fonlanan ereve Program'ları dışında AB, otuzun üzerinde ÷lkenin katılımında, kendi gereksinimleri doğrultusunda, SOCRATES adlı eğitim programını başlatmıştır. 2000 yılında başlatılan programın alt dalları ise Tablo 6'da özetlenmiştir.

Tablo 6: AB Eğitim Programları

EĞİTİM	UYGULANDIĞI ALAN
COMENIUS	Okul Eğitimi
ERASMUS	Yüksek Öğretim
GRUNDTVIG	Yetişkin Eğitimi
LINGUA	Dil Öğrenimi
MINERVA	Eğitimde Bilişim ve Haberleşme Teknolojileri
OBSERVATION&INNOVATION	Eğitim Sistemleri ve Politikaları
JOINT ACTIONS	Diğer Programlarla Etkileşim

Kaynak: Sevgi, 2004:18

3.2.4. AB'de Uygulanan Eğitim ve Staj Politikası

Hızla değişen koşullar nedeniyle sürekli yenilenen eğitim programları ve hayat boyu öğrenme kavramı AB'nin yürütmekte olduğu tüm destek programlarında özellikle altı çizilen bir konudur. Bu genel eğilim, kişinin bilgisini sürekli olarak yenilemesini zorunlu kılmaktadır (Bayraktar, 2011: 252)

AB'nin 2008 yılında yürürlüğe giren "Avrupa Küçük İşletmeler Yasası"nda da belirtilen anket sonuçlarını dikkate alan Avrupa Komisyonu, eğitim sistemi ve özellikle de okul müfredatının girişimcilik üzerine yeterince odaklanmadığının ve girişimcilerin ihtiyaç duyacağı temel yetenekleri vermediğinin altını çizmiştir. Çocukların eğitimlerinin başlangıcından itibaren girişimciliğe önem vermeyi öğrenebileceklerinin ve tahminen 6 milyon küçük işletme sahibinin gelecekteki on sene içinde emekli olmasının AB kalkınmasında önemli bir gerilemeye neden olacağını belirtmiştir (KOSGEB, 2008).

Özellikle yaşlı nüfusu yüksek oranlarda olan AB'de uygulanan eğitim ve staj programları yukarıda da bahsi geçtiği üzere Avrupa Komisyonu tarafından özel olarak takip edilmektedir buna göre yıllar itibariyle AB tarafından uygulanan Eğitim ve Gençlik programları řu şekildedir (Ulusal Ajans, 2016b):

- 1976 PETRA (Ortak Eğitim Faaliyetleri)
- 1986 COMETT (Üniversite – Özel Sektör İşbirliği Faaliyetleri)
- 1987 ERASMUS (Üniversiteler arası Değişim faaliyetleri)
- Socrates (Genel Eğitim)
- Leonardo da vinci (Mesleki Eğitim)
- 2007 – 2013 Hayat Boyu eğlenme ve Gençlik programları

Mesleki eğitim sayesinde AB üyesi ülkelerdeki gençlerin yetişkinliğe ve iş hayatına hazırlanmalarını esas alan PETRA programıyla ilk olarak üye ülkelerdeki gençlerin mesleki eğitimlerini geliştirmeleri hedef alınmıştır (Ulusal Ajans, 2016b). AB sınırları içindeki bütün gençlere, tam zamanlı zorunlu eğitimler verdikten sonra 2 yıl veya daha uzun süreyle verilecek olan ve onaylı mesleki nitelikler kazandıran ilk mesleki eğitimin sağlanması çabasına yönelik olarak tanımlanmaktadır (Bayrakdar, 2011, 53).

PETRA programının akabinde Avrupa Komisyonu 2000 yılından itibaren bütün üye ve aday ülkelerde uygulanan Eğitim ve Gençlik programlarını 7’şer yıllık dönemlerde yürütmeye başlamıştır. Türkiye’nin resmi olarak 1 Nisan 2004 tarihinde dahil olduğu Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik programları 2000-2006 yılları arasında uygulanmıştır. 2014 yılı itibariyle tüm eğitim ve gençlik alanında farklı yaş grupları ve farklı hedef kitlelere yönelik destekler Erasmus+ Destek Programı altında toplanmıştır. (Ulusal Ajans, 2016b)

Nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde Avrupa Komisyonu’nun SOCRATES Programı, eğitim ve öğretim bursları da dahil olmak üzere değişim programlarına ve ortaklıklara fon sağlayarak üye ülkelerin eğitim faaliyetlerini desteklemektedir.

4. AB ve Türkiye’de Genç Nüfusun Girişimcilik Faaliyetlerinin Karşılaştırılması

Avrupa Birliği Komisyonu’nun Girişimcilik 2020 Eylem Planı çerçevesinde 2012 yılında yayınlanan kamu istişare sonuçlarına göre okul ve üniversitelerde girişimcilik ruhunun teşvikine ayrıca vurgu yapıldığı görülmektedir. Nitekim AB’de okul ve üniversitelerde girişimcilik programlarına ve aktivitelerine tabi tutulan öğrencilerin mezun olduktan sonra işe başlama ve girişimci olma oranları %15-20 arasında gerçekleşirken, girişimcilik eğitimleri almamış öğrenciler için bu oranın %3-5 arasında olduğu ortaya çıkmıştır (European Commission, 2012:3). Bu nedenle artık pek çok AB üyesi ülkede ilkokuldan itibaren girişimcilik ile ilgili farkındalığı arttıracak projelere destek verildiği görülmektedir.

Örneğin Almanya’nın AB’den bağımsız olarak yürütmekte olduğu yeni firma oluşumlarını destekleyen Üniversite Tabanlı Yeni Firmalar (University-Based Start-ups-EXIST) programı üniversitelerdeki girişimcilik potansiyelini geliştirmeye ve üniversite tabanlı yeni firmaların kurulmasına odaklanmıştır. Almanya’daki bu uygulama son derece başarılı sonuçlar

vermiş ve AB'nin gençleri girişimcilğe teşviki eğitim ile sağlaması gerektiğini ortaya koymaktadır (Devrim ve Dökmen, 2012: 17-18).

Tablo 7: AB'de Gençlere Uygulanan Eğitim Teşvikleri

Program Adı	Hibe Miktarı (€)	Yararlanıcı Sayısı
Socrates	35.200.000	19.659
Leonardo da Vinci	23.600.000	9.848
Transversal	360.000	337
Gençlik	9.000.000	18.960
Toplam	68.160.000	48.804

Kaynak: Ulusal Ajans, 2016b.

Türkiye'de AB'nin gençlik ve eğitim hibe projelerinde yetkili merci olan Ulusal Ajansın yayınladığı tabloya göre; Türkiye son üç yıllık döneminde dâhil olduğu bu programlardan başarılı bir şekilde faydalanmıştır. Her üç programın 2003-2006 yılları çerçevesinde ülkemizdeki gerçekleştirmelerine bakıldığında bu üç yıl için hibe kullanımı % 96 oranında gerçekleşmiştir (Ulusal Ajans, 2016b).

Tablo 8'de 2005 yılına ait AB ve Türkiye'deki toplam girişimci sayıları ve genç girişimci sayıları karşılaştırılmıştır. AB ülkelerindeki girişimci ve genç girişimci sayılarına ulaşamadığından karşılaştırma 2005 yılı ile sınırlı kalmıştır. Fakat 2005 yılındaki rakamlardan da görülebileceği gibi Türkiye toplam girişimci sayısı açısından lider konumda iken genç girişimcilerin toplam girişimci sayısına oranı açısından AB ortalamasının altında kalmaktadır. Tablodan aynı zamanda ülkeler arasında da ciddi farklılıklar olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 8: AB ve Türkiye'deki Girişimcilik, Genç Girişimcilik ve Nüfus Karşılaştırması

Ülkeler	Toplam Girişimci Sayısı	30 Yaş Altı Girişimci Sayısı	Toplam Nüfus	Toplam Girişimci Sayısının Nüfusa Oranı	Genç Girişimcilerin Toplam Girişimcilere Oranı	Genç Girişimcilerin Toplam Nüfusa Oranı
Türkiye	1.100.000	155.000	69.584.216	1,58%	14%	0,2228%
Letonya	10.798	1.880	2.249.724	0,48%	17%	0,0836%
Portekiz	62.410	8.764	10.494.672	0,59%	14%	0,0835%
Romanya	90.568	16.044	21.382.354	0,42%	18%	0,0750%
Lüksemburg	3.210	265	461.230	0,70%	8%	0,0575%
Bulgaristan	34.668	4.064	7.688.573	0,45%	12%	0,0529%
Estonya	3.370	583	1.358.850	0,25%	17%	0,0429%
Çek Cumhuriyeti	23.287	4.319	10.198.855	0,23%	19%	0,0423%
Slovenya	2.692	800	1.997.590	0,13%	30%	0,0400%
Slovakya	13.824	1.951	5.372.685	0,26%	14%	0,0363%
Danimarka	8.772	1.286	5.411.405	0,16%	15%	0,0238%
Litvanya	10.127	639	3.355.220	0,30%	6%	0,0190%
Avusturya	18.112	1.123	8.201.359	0,22%	6%	0,0137%
İtalya	42.050	6.673	57.874.753	0,07%	16%	0,0115%
İsveç	7105	884	9.011.392	0,08%	12%	0,0098%
Avrupa Birliği	251.723	37.248	494.702.123	0,05%	15%	0,0075%
TOPLAM	1.682.716	241.523	709.345.001	0,24%	14%	0,0340%

Kaynak: Eurostat, 2005.

SONUÇ

Avrupa'nın yenilikçi küçük işletmeler ile rekabet edecek nitelikte işletmelere ve girişimcilere destek vermeye devam edeceği görülmektedir. Türkiye'de de girişimci desteklerinin artış gösterdiği, ülkemizin girişimcilere ve girişimciliğe önem verdiğini göstermektedir. Girişimciliğin yaş ortalamasının düşmesi ve girişimcilere özellikle kuruluş aşamasında destek verilmesi orta ve uzun vadede ülkelerin ekonomilerini olumlu etkileyecek en önemli faktörlerin başında gelmektedir. Ülkemizde genç nüfusun Avrupa genç nüfus ortalamasından fazla olması ülkemizin lehine bir durum olarak sergilense de, genç nüfusun girişimciliğe yönlendirilmemesi, ülkemizin girişimcilik potansiyelini azaltmaktadır. Girişimcilik eğitimleri liselerde kısmen (mesleki eğitim merkezlerinde), üniversitelerin bazı bölümlerinde çoğu kez seçmeli ders olarak verilmekte, haliyle önem verilmeyen bir kavram hakkında gençlerimiz bilgi sahibi olamamaktadır.

Tablo 8'de ülkemizin genel durumu ve diğer ülkelerle karşılaştırmalı durumu göz önünde bulundurulduğunda ülkemizde girişimci sayısının fazla olduğu, genç girişimcilerin oranının düşük olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Genç girişimciler üzerinde yapılacak çalışmaların, girişimci yaşına olumlu katkı yapması beklenmektedir. Yine bu durum, ülkemizin genel girişimcilik yapısına da olumlu katkılar sağlayacaktır. Tablo 2'de kurulan – kapanan işletme sayılarına bakıldığında da, işletmelerin yaşam ömrü ortalama 3 sene olarak görülmektedir. Genç ve eğitilmiş girişimciler tarafından kurulacak işletmelerde bu sürenin ülkemizin lehine olması da beklenebilir.

Avrupa Komisyonu bu çabalara, Çok Yıllı Girişim ve Girişimcilik Programı ile katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmada da bahsedildiği gibi AB ülkeleri, girişimcilik eğitime önem vermeyi artırma çabası içerisinde oldukları. Ülkemizde de girişimcilik eğitimleri küçük yaşta itibaren öğrencilere verilmeye başlanmalı, yenilikçi bir düşünce ya da iyi bir iş fikrine sahip bireylerin daha genç yaşta girişimci olması teşvik edilmelidir.

KAYNAKLAR

- Avrupa Birliği Bakanlığı Ulusal Ajansı. (2016a). *Öğrenim Kitabı*. 10.04.2016, http://www.ua.gov.tr/docs/defaultsource/magazine/yag%C4%B1n_ogrenim_kitabi_ic.pdf?sfvrsn=0
- Avrupa Birliği Bakanlığı Ulusal Ajansı, (2016b). *Gençlik Bilgilendirmelerinde Yaygın Öğrenimin Kullanımı*. 11.04.2016, <http://www.ab.gov.tr/index.php?p=85&l=1>
- Avrupa Komisyonu. (2012). *Report on the results of public consultation on The Entrepreneurship 2020 Action Plan*. 09.04.2016, ec.europa.eu/DocsRoom/documents/10378/.
- Carton, R. B., Hofer, C. W. & Meeks, M. D. (1998). *The Entrepreneur and Entrepreneurship: Operational Definitions of Their Role in Society*. Singapore: Paper Presented at the Annual International Council for Small Business Conference.
- Bayrakdar, S. (2011). *Avrupa Birliği Mesleki Eğitim Programlarında Girişimcilik Eğitimlerinin Ekonomik Kalkınmadaki Önemi*, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 12(1), 245-263.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö., Kalkan, A. Koyuncu, O. ve Alparslan, O. (2012). Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 15(1), 229-247.
- DBP. (2016). *Kamu Personel İstatistikleri*. 18.04.2016, <http://www.dpb.gov.tr/tr-tr/istatistikler/kamu-personeli-istatistikleri>.
- Devrim, F. ve Dökmen, G. (2012). Avrupa Birliği’nde Bölgesel Yenilik Sistemlerine Yönelik Kamu Politikaları: Seçilmiş Ülke Örnekleri. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Cilt/Vol. XXXI, Sayı/No. 1, 1-30.
- Doğan, S. (2010). *Avrupa Birliği’nde Girişimcilik Politikası: Kobi yaklaşımı ve Türkiye*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Avrupa Birliği Araştırmaları, Yayın No: 2010-80.
- Eser, G. ve Yıldız, M. L. (2015). Türkiye’de Girişimcilik Araştırmalarının Odağı Nedir?. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*. 11(43), 91-117.
- Beceren, E. Kasalak, M. A. (2010). Avrupa Birliği İstihdam Stratejisi ve Üye Ülke Stratejilerinin 10 Hedef Kapsamında İstihdama Yönelik Uygulamaları. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*. 2(2), 49-55.

- EC.EUROPA. (2016). *Training Database*. 05.05.2016,
<http://ec.europa.eu/education/trainingdatabase/>.
- EUROSTAT. (2005). *Entrepreneurship-Statistical Indicators*. 05.05.2016.
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Entrepreneurship_-_statistical_indicators.
- GEKA. (2016). *Mali Destek Programları*. 10.03.2016. <http://geka.gov.tr/>
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı. (2014). *KOBİ Destekleri Ülke İncelemeleri: Almanya, İngiltere ve Belçika*, Ankara: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Yayınları.
- KOSGEB, (2008). *Avrupa Toplulukları Komisyonu: Komisyonun, Konseye, Avrupa Parlamentosuna, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesine ve Bölgeler Komitesine Tebliği*. 10.04.2016, <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/2652/avrupa-kucuk-isletmeler-yasasi>.
- KOSGEB, (2016). *Girişimcilik Destek Programı*. 20.03.2016,
<http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/1231/girisimcilik-destek-programi>.
- Köksal, Y. ve Penez, S. (2015). Yüksek Girişimcilik Eğilimli Üniversiteli Gençlerin Demografik Özellikleri ve Sektör Tercihleri Üzerine Bir İnceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 20 (1), 155-167.
- Mair, D. (1999). Reginal Policy Initiatives. *The Royal Bank of Scotland Review*. (3) 169, 31-39.
- Resmi Gazete. (28 Ocak 2016). *Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*. 10.04.2016, <http://www.resmigazete.gov.tr>.
- Sevgi, L. (2004). *Ne bilim Yahu: Rakamlarla Konuşmak*. İstanbul: Doğu Üniversitesi Yayınları.
- Tanrısever, N.H. (2004). *Avrupa Birliği'nde Girişimciliğin Teşvik Edilmesi İçin İzlenen Politikalar ve Türkiye'deki Politikaların Avrupa Birliği Uygulamalarına Uyumu*. Ankara: AB Genel Sekreterliği Yayınları.
- TOBB. (2016). *Kurulan/Kapanan Şirket İstatistikleri*. 18.03.2016.
<http://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.php>.
- TÜİK. (2014). *İstatistiklerle Gençlik*. 21.03.2016,
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18625>.

- TÜBİTAK. (2016a). Girişimcilik Destekleri. 22.03.2016,
http://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/girisimcilik/ulusal-destek-programlari#destekler_girisimcilik_ana_sayfa_akordiyon-block_1-0.
- TÜBİTAK. (2016b). 7. Çerçeve Programı. 22.03.2016,
http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/content_files/iletisim/cpmkitap.pdf.
- TÜİK. (2016). Kurulan Kapanan Şirket İstatistikleri. 18.03.2016.
http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1080
- TÜSİAD. (2002). Türkiye’de Girişimcilik. 20.03.2016, <http://tusiad.org/tr/tum/item/1880-turkiyede-girisimcilik>